

סיכום פרק "ולד חטאת"

בדשן הפנימי והמנורה נקבע שאף שאין נהנים מהם ואין בהם מעילה. אכן נחלקו המפרשים באשר לדין המעילה בהם לאחר שהניחוהו אצל המזבח, שיש הסבורים שמועלים בהם.

בדברים שאינם ראויים ליקרב על המזבח וגם לא לשימוש בדק הבית בגופם נקבע כי מועלים בדברים הראויים למזבח ולא לבדק הבית (כגון יין לנסכים), וכן בדברים הראויים לבדק הבית ולא למזבח (כגון אבנים), וכן בדברים שאינם ראויים בגופם לשניהם (כגון אשפות) ואין הם קדושים אלא לדמיהם. שכן בא הכתוב "קדשי ה'" וריבה אף את אלו. ומכאן שהמקדיש בור מלא מים, או אשפה מלאה זבל וכן שובך מלא יונים ואילן מלא פירות ושדה מלאה עשבים – מועלים בהם ובמה שבתוכם. ואולם אם הקדיש ואחר כך התמלאו – מועלים בהם ולא במה שבתוכם, ויש מחכמים הסבורים שהמקדיש אילן או שדה – מועלים בגידוליהם (אכן אין מעילה בגידולים אלא בקדשי בדק הבית וקדושת דמים, אבל לא בקדשי מזבח. ואף הסבור שמועלים בגידולי מזבח – אין הכוונה אלא לגידולים הראויים למזבח). והעובדים בשדה הקדש ודשים בקטניות שבה, אף שאין מעילה במחובר לקרקע – מועלים בקטניות, כיון שהאבק העולה מן הקרקע מועיל להם, והריהם נהנים מן ההקדש. ובאשר לקן שבראש אילן של הקדש סוכם כי האילן עצמו אסור בהנאה בכל האופנים ואין לעלות עליו כדי להגיע אל הקן, שהרי נהנה מן האילן (אלא שאין מעילה במחובר לקרקע). ואילו הקן עצמו, אם הוא עשוי משברי אותו האילן – מועלים בו, אלא אם כן נעשה מגידולים שגדלו לאחר שהוקדש האילן. וביצי הקן אסורים בהנאה, והאפרוחים מותרים (אלא אם כן היו אלה אפרוחים הנצרכים לאמן, שאינם יכולים לפרוח).

העצים הנקנים על ידי גזברי ההקדש לצורך בנין המקדש נקבע בהם שהריהם מתקדשים מיד ומועלים בהם, ואין מועלים לא בנסורת העצים הללו ולא בעליהם. אכן הוגדרו הדברים עוד, שאין זה אלא בעצים הנלקחים לבנותם בו ביום, אבל הנלקחים על מנת לבנותם לאחר זמן – אין מקדישים אותם מייד, אלא קונים אותם ממעות חולין או בהקפה, כדי שלא ייכשלו בהם בשימוש של הנאה בשוגג.

דינם של הקדשים בקדושת הגוף שאין בהם דין מעילה נפתח בדיון ב"חמש חטאות המתות", וסוכם בדין ולד חטאת ותמורת חטאת וחטאת שמתו בעליה שאף שאין נהנים מהן, אין בהן דין מעילה. ובדין החטאת שעברה שנתה ושאבדה סוכם שתלוי הדבר אם התכפרו הבעלים בחטאת אחרת, שאם התכפרו – אף שאסור להנות ממנה (אם מדין תורה, או מדברי חכמים) אין בה דין מעילה. ואולם אם לא התכפרו הבעלים באחרת – יש בהן דין מעילה, שהריהן קדושת לדמיהן, לנדבה.

ובדין מעות נזיר המיועדות להבאת קרבנותיו סוכם שכל עוד הן סתומות (שלא הוגדרו עדיין המעות לאלו קרבנות מסויימים הן מיועדות) – אין בהן דין מעילה. ומשהתפרשו לקרבן עולה, חטאת ושלמים: מעות החטאת והעולה – מועלים בהן, ומעות השלמים – אין מועלים בהן. דברים אלה אמורים בנזיר חי, ואילו בנזיר שמת לאחר שהפריש מעותיו, אם הן עדיין סתומות – מועלים בכלן (אבל לא במקצתן), ואם הן מפורשות – בדמי עולה מועלים, בדמי חטאת אין מועלים (שהריהן כחטאות המתות), וכן בדמי שלמים אין מועלים. אף במפריש מעות לקנים מועלים, ואילו בדם הקדשים אין מועלים (שכן עיקרו היא הכפרה הנועדת לבני אדם, ואין הוא בכלל "קדשי ה'" בהם נאמר דין המעילה. אכן נחלקו חכמים בדינו של דם הקדשים לאחר שנעשתה מצוותו (ויש בו עדיין שימוש להקדש, שהריהו נמכר לגננים לזבל) אם יש בו דין מעילה.

בדין הנסכים סוכם שמועלים בהם מתחילתם, ולא אחר שירדו לשתיין, שכבר נעשתה מצוותם. ואילו בתרומת הדשן נקבע שאף שנעשתה מצוותו, שכבר הונח במקום הראוי – יש בו מעילה (ויש מהמפרשים הסבורים שאין בו מעילה, אלא איסור הנאה בלבד). נחלקו הדעות בדין איברי שעיר המשתלח אם מותרים הם בהנאה או שאסורים הם בהנאה ויש בהם מעילה, ולא הוכרעו הדברים בגוף הסוגיה ועניינן נידון בפוסקים ובמפרשים. אף בבגדי כהונה שהשתמש בהם כהן גדול נחלקו חכמים, שיש הסבורים שהריהם טעונים גניזה ויש בהם דין מעילה, ויש הסבורים כי מותר כהן הדיוט להשתמש בהם (ולא כהן גדול ביום כפורים אחר), ואין בהם דין מעילה. ובדין עגלה ערופה סוכם כי אף שהיא אסורה בהנאה לאחר עריפתה, אין בה דין מעילה, וכן